

LIETUVIŠKOJI ENCIKLOPEDIJA

X T O M A S
I (CIX) SAŠIUVINIS

Hofer—House of Lords (1—128 pusl.)

VALSTYBINĖ LEIDYKLA, KAUNE

Hranilović 1) Hinko (1860—1922) chorvatski geograf. 1894 Zagrebo prof. Tenyksiščiu sakalu vadas. Išsp. Prilazi o sintetičko-analitičkom postupku geografske metodike 1896, Piscina u Pozzuolu zvana Tempio di Serapide 1894, Oblik zemlje, Dizanje i padanje kontinenta, Teorij razdolja i kt.

2) Jovanas (1855—1924) chorvatski rašytojas, unijotų kunigas. Daugelio žurnalų bendradarbis, lyrikas ir patriotinis poetas. Išsp. Pjesme svakidauke 1890, Žumberačke elegie 1886, Otmica 1884, Pozdrai na ujedinjenoj Bugarskoj 1885, O teoriji novele 1882, Ilirizm u hrvatskoj kulturnoj povjesti 1890. Be to, vertė iš Hugo, Moore, Theuriet'o, Lamartinė, Longfellow'o.

Hraše Jonas Karolis (1840—1907) čekų rašytojas, Nachodo gimn. direktorius. 1881 Nachode įkūrė mst. muziejų. Rašė archeologijos, kraštotyros ir pedagogijos klausimais žurnaluose ir atskirai: Zemské stezky, strážnice a brány v Čechách 1884, Průvadce Náchodem 1893, Dějiny Náchoda 1895, Povídky našeho lidu 1868—1872, Pohádky národní 1873, České pověsti, pohádky a báchorky 1877, Traged. Bohuš a Božena 1869.

Hrazdira Kirilas (1868—1926) čekų kompozitorius, chorų orkestrų dirigentas. 1898 Petrapilyj dirigentas, 1903—1907 Brno taut. teatro dirigentas. Parašė a. 90 muzikinių kūrinių, dainų, 2 operas ir kt.

Hrčič Pranas (Fran) (g. 1876) chorvatski rašytojas. Rašė noveles, kritikas, teatro, meno ir literatūros klausimais. Išsp. U sumraku 1905, Meere 1907, Volika žrtva 1910 ir kt.

Hrdina Juozas Leopoldas (g. 1856) čekų humoristas. Išsp. V raji diábła 1892, Hejtanka Alena 1893, Vesnické přibehy 1890, Povídky, obrázky a humoresky 1892, Hradcanské povídky 1894, Vlastní silou 1902 ir kt.

Hrdlička 1) Aleš (g. 1869) čekas, JAV antropologas. 1896 New Yorko American museum of natural history asistentas, 1910 Washingtono National Muz. kuratorius. Atliko daug mokslinių kelionių po Ameriką, Aziją, Australiją, Afriką. 1929 Amerikos mokslų akademijos pirmininkas. Parašė a. 250 darbų: Physical anthropology 1914, Anthropometry 1920, Old Americans 1925 ir kt. 1927 iškėlė hipotezę, kad neandertalinė žmogaus raidos fazė savo evoliucijoje perėjo visa žmonija.

2) Ričardas (g. 1868) čekų rašytojas. Didaktikas beletristas, kalbininkas, daug rašęs ypač serbų kalbos klausimais. Red. ir leido Staré i nové letopisy táborské. Išsp. Pačátky náv. hudby jihoslov. v Čechách

1925, Srovnávací přehled některých výrazů z oboru knihtisku v různých nářečích slov. 1911 ir kt.

Hrebenda Motiejus (1796—1880) slovakų aklas liaudies dainius. Buvo evang. bažnyčios tarnautojas, vėliau panaktinis, 1830 apakęs vertėsi slovakų ir čekų knygų kolportażu, kartu rinkdamas senus spaudinius. Surinko didelį senų knygų rinkinį, jų tarpe vienintelę išlikusią 1489 čekų bibliją.

Hrebinka, Hrebenka ž. Grabianka (t. IX p. 384).

Hrebnicki Florijonas (m. 1762) unijotų Kijevo metropolitas. Bazilionas, Polocko arkivyskupo sufraganas bei Vitebsko vysk., 1719 arkivyskupas, 1748 po A. Šeptickio Kijevo metropolitas, iškeltas daugiausia Vilniaus koadjutoriaus Juozo ir kitų Sapiehų rūpesčiu. Pagal Tridento sinodo nutarimus įvedė regulą bazilionėms.

Hreczyna Grigas (1796 I 6 — 1840 II 20 ar 1842 II 20) matematikas. Baigė Kšemenco gimn. ir 1816 Vilniaus univ. 1817 filoz. mag.; 1819 geometrijos ir algebras prof. Kšemenco licejui, kurį 1834 V 5 uždarius, Kijevo univ. grynys ir taik. matematikos adjunktas, 1837 ord. prof.; 1838 Charkovo univ. matematikos o. prof. Išvertė M. Potier Wyklad Geometrii rysunkowej 1817, Początki algebry 1830, O teorii skutków kapilarnych 1817 ir kt.

Ikonnikov Biogr. slovar prof. univ. Sv. Vlad. 1884 p. 137—139.

Hrejsa Ferdinandas (g. 1867) čekų istorikas. Išsp. Čes. vyznání z r. 1575, 1903, Česká reformace 1914, Kniže Vaclav 1928, Česká bible 1930 ir kt.

Hrinevieckis 1) Pilypas (1806 Balstogės apyg. — 1870 I 19 Paryžiuje) 1831 dalyvavo Lietuvos sukilime su Chlapovskiu; perėjo į Prūsus, iš ten į Prancūziją.

2) Ignas (1856 Gudijoje — 1881 III 1/13 Petrapilyje) 1875 baigęs gimnaziją, stojo į Petrapilio technologijos institutą ir 1879 istojė į Narodnaja Volia org., kuri ruošė pasikėsinimą prieš Aleksandrą II. Vadovaujamas S. Perovskio ir kt., III 1/13 metė į carą bombą, kurios mirtinai buvo abu sužeisti ir tą pačią dieną abu mirė. H., nors kilęs iš Gudijos, laikė save lietuviu.

3) Boleslovas (g. 1875) botanikas. Prieš 1914 buvo Dorpato univ. botanikos docentu ir nuo 1899 ir ypač 1913—1914 tyrinėjo Palangos apylinkių augmeniją. Pasiskolintą Pabrėžos herbaro dalį nugabeno į Odesą, kur H. 1914 buvo paskirtas botanikos prof. ir ten herbarą pražudė; 1919 išvažiavo į Varšuvą, kur nuo 1919 buvo botanikos prof. ir botanikos sodo direktorius. Išsp. Elodea canadensis (Wszzechwiat 1899), Przyczy-

nek do flory Kowieńskiego (Pam. Fizjogr. 1904), Aegagropila Sauteri na Litwie (Kosmos 1922), Olsza szara w Polsce i na Litwie 1930, O zasięgach niektórych rzadzych roślin we florze Polski i Litwy (Acta Societ. Botanici 1932), Tentamen florae Lithuaniae 1933, Ks. Jeży Pabreż (Wszczęświat 1914) ir kt. Red. Archiwum Nauk Biologicznych Tow. Naukowego Warszawskiego.

Hrynievickis Karolis (1841 Gardino gub. — 1929 IV 14 Lvive) Vilniaus vysk. Mokėsi Balstogės gimnaz., Minsko dvas. seminarijoje, Petrapilio dv. kat. akad. Išv. kunigu 1867. 1868 Oršo bajorų mok. kapelionas, 1869 Petrapilio dvas. akad. prof., 1877 inspektorius, 1879 Petrapilio seminarijos rektorius bei pralotas scholastikas, 1883 III 15 Vilniaus vysk. Paskirtas vyskupu tuojuo pašalino nuo valdymo savavališkai valdžiusius vyskupiją kunigus, pasivadinius pralotais. Paskiau pradėjo šalinti ir net nuo bažnyčios atskirti kunigus, rusų valdžiai pataikaujančius. Dėl to 1885 I 29 caro įsakymu buvo pašalintas iš vyskupo pareigų ir ištremtas į Jaroslavlį. 1890 VI Vilniaus vyskupu paskyrus Audzijonį, gavo leidimą išvažiuoti į užsienį ir apsigyveno Lvive, kur trumpai buvo Tušino klebonas, vėliau kanauninkas ir tituliarinis arkivyskupas. Sudarius Lenkijos valstybę, kad ir pasenęs ir suvaikėjęs, buvo naudojamas lenkų politikai ir 1922 buvo pasiųstas į Vilnių dalyvauti „vid. Lietuvos“ seime ir paskiau delegacijoje į Varšuvą „patvirtinti“ Vilniaus užgrobimui.

l. Kubicki Bojownicy Kapłani I 1936 521—550 p.

Hrynievičius 1) Jonas Stanislovas (1791—1866 XII 10 Vilniuje) klasikinis filologas. 1814—1818 Vilniaus universitete. Baigęs, Vilniaus gimn. mokytojas, 1819 Vilniaus univ. lotynų kalbos adjunktas. 1826 lotynų literatūros adjunktas. 1830 gavo profesūrą, 1831 univ. uždarius ligi 1842 buvo lotynų ir graikų kalbų prof. Vilniaus medicinos ir dvasinėj akademijose. Jas iš Vilniaus iškėlus, liko Vilniuje. Išleido eilę lotynų klasikų ir teorinių kursų vertimų, bet originalių veikalų maža terašė.

2) **Tomas** (1863 VII 16/28 sušaudytas Rohačeve) 1863 sukilimo dalyvis ir būrio vadas Gudijoje. Kilęs iš Mohilevo gub.; dimisijos štabrotmistras.

Hrynievič 1) **Pranas** (g. 1884 Naudvaryj Sokolo apskr., Gardino srt. — 1933) gudų visuomenės veikėjas, kunigas, Mokėsi Gardino gimnazijoje, Vilniaus seminarijoje, Petrapilio dvas. akad., Insbruke, Miunchene. Grįžęs Gardine įk. biblioteką, vadovavo gudų liaudies organizacijoms, bendradarbiavo Bialoruse.

2) **Stanislovas** (g. 1902) gydytojas neurologas ir psichiatras, gudų visuomenininkas, Prano (I) brolis. Studijavo med. Vilniuje, nuo 1924 Poznanėje. 1927—1935 Poznanės univ. klinikoje, vėliau Chorošcos psich. ligon. Vilniuje aktyviai dalyvavo gudų studentų sąjūdyje, buvo jų organizacijos pirmininkas. Rašė gudų ir lenkų spaudoje, pasirašydamas įvairiais slapyvardžiais. Išsp. Arlanie 1927, Žanimstva pa radyjo 1927, Carkva-Pomsta-Viažnica 1928, Ab teatry 1927, Narod 1927, Rady chvorym i zdarovym 1935 ir kt.

Hryškevič Pranas gudų veikėjas, dr. fil. Kilęs iš Sokolo apskr., Gardino srt. Mokėsi gudų gimn. Vilniuje ir Prahos univ. Dar mokykloje tebesimokydamas pradėjo spausdinti eilėraščius ir įvairius strpsn. žurnaluose. 1935 Vilniuje leido Kryhalom (Ledlaužis), kuris buvo konfiskuotas, o pats red. kelis mėn. buvo kalinamas.

Hriškevičius 1) **Aleksandras** (m. po 1851) neišaiškintos ligi šiol biografijos žemaitis lėktuvo išradėjas, kuris nuo 1843 sukūrė eilę lėktuvo projektų, tačiau, negalėdamas rasti paramos ir lėšų, pasitenkino išspausdinimu 1851 Kaune brošiūros Parolot žmudzina (Žemaičio garalėkis) su pridėtu projekto brėžiniu. Tačiau J. Talko-Hryncevičius (Z praežytych dni 1931 p. 69) pasakoja, kad visgi jis buvo kažkokį modelį pagaminęs ir kad gubernatoriui aplankant vieną apskrities miestą jis mėgino savo išradimą demonstruoti, bet tik išbaidė arkliai ir pats krisdamas su savo lėktuvu nusilaužė koją. Gubernatorius už tai jį pašalinęs iš tarnybos, o supykusi žmona sudegino jo lėktuvą. Dėl to H. persikyrė su žmona ir iš susigrauzimo greitai mirė.

2) **Maurikis** (1801 Šiauliuose — 1864). Mokėsi Kėdainių gimn. ir Vilniaus univ. kartu su Daukantu buvo 1820/21 moraliniame skyriuje. Paskiau gyveno savo dvare Lachove Raseinių aps. Valančiui išspausdinus Žemaitių Wiskupystę, išversdino ją į lenkų kalbą. Vertimas su priedais buvo Krokuvoj išsp. tik 1898 (Biskupstwo žmuidzkie). Gyvendamas Šiauliuose ir bene kuri laiką tarnaudamas Šiaulių buv. ekonomijos dvarų administracijoje, pasinaudodamas išsilikusių Šiaulių ekonomijos archyvu, sudarė Šiaulių Ekonomijos monografiją, kurios rankraštis buvo Vilniuje lenkų mokslo mylėtojų draugijos bibliotekoje, jos lietuviškas, M. Davainio Silvestraičio atliktas, vertimas buvo pradėtas spausdinti Mūsų Senovėje 1922 N 4/5 p. 809—865. (Mūsų Senovei susostius, toliau nebuspausdinta). Taip pat buvo parašęs monografiją apie Antaną Tizenhauzą (taip pat nebuspausdinta). Rašė ir eilėraščius.